

Beter onderwijs, minder prestigieuze publicaties

Vernieuwing • In het nieuwe academisch jaar dat maandag begon, verbreden universiteiten hun blik op wat verwacht wordt van wetenschappers.

Joost van Egmond
redactie wetenschap

Al jaren hangt het in de lucht: een wetenschappelijke carrière moet niet langer worden bepaald door publicaties in prestigieuze vakbladen. Alleen: die praktijk, die over decennia is ingesleten, verander je niet zo gemakkelijk. Het komende academisch jaar willen veel universiteiten wel nieuwe stappen zetten in die richting. De criteria voor academische prestaties worden aangepast, met veel meer aandacht voor onderwijs of werk dat ondersteunend is aan die prestigieuze publicaties.

Het Universitair Medisch Centrum (UMC) in Utrecht gaat bijvoorbeeld voortaan zijn wetenschappers beoordelen aan de hand van zes verschillende profielen. Dat kan 'klassiek' onderzoek zijn, maar je kunt nu ook carrière maken met onderwijs of valorisatie, het succesvol in praktische producten omzetten van nieuwe vindingen. "Een hulpmiddel om bredere academische activiteiten waardeerbaar te maken", zegt Rinze Benedictus van het UMC.

Dat heeft inmiddels geleid tot enkele opvallende benoemingen. Het UMC heeft een aantal nieuwe universitair hoofddocenten - UHD's, de positie net onder hoogleraar - aangesteld die daarvoor voorheen

minder gauw in aanmerking kwamen. "Een geschenk", noemt Marije Hennus, die UHD werd op basis van haar onderwijsprofiel, het nieuwe systeem. "Zo'n pad als ik nu bewandel, was absoluut niet mogelijk vóór erkennen en waarderen ingang vond", meent ze stellig.

Ook elders vinden dergelijke vernieuwingen plaats, waarbij iedere universiteit zijn eigen accenten legt. In Groningen maakt de faculteit science and engineering een brede waaier aan kwaliteiten 'waardeerbaar', waarbij het effect op de maatschappij en organisatorisch werk binnen de universiteit meer dan

'Een geschenk,
het pad dat ik nu
bewandel, was
eerder niet mogelijk'

'In Wageningen kun je
geen hoogleraar
worden als je niets
aan onderwijs doet'

voorheen worden gezien als een prima carrièrepad. Dat is wennen, erkent decaan Joost Frenken. Maar het oude systeem, waarin onder andere heel precies werd geteld hoeveel publicaties een wetenschapper had, was 'echt heel gek'.

In Wageningen zoekt men naar de balans tussen onderwijs en on-

derzoek. Je kunt meer naar de ene kant leunen of naar de andere, maar wie de top wil bereiken, kan dat niet langer doen op onderzoek alleen. "In Wageningen kun je geen hoogleraar worden als je niets aan onderwijs doet", zegt Arnold Bregt, voorzitter van de werkgroep erkennen en waarderen. "Een bewuste keus."

Werknemersorganisaties dringen al jaren aan op werkdrukverlaging en een minder hiërarchische organisatie. Dat deden ze maandag, bij hun alternatieve opening van het academisch jaar, opnieuw. Volgens FNV-bestuurder Sander Wesdorp nemen de universiteiten nu zeker stappen in de juiste richting, maar "het mag wel wat sneller". En ook: "Neem het ondersteunend personeel mee in die hervorming."

Met dat laatste maakte Utrecht maandag een nieuwe stap. De universiteit kondigde aan dat het huidige strikte onderscheid tussen wetenschappelijk en ondersteunend personeel gaat verdwijnen.

Maar wat doen al die aanpassingen met de Nederlandse concurrentiepositie op de *league tables*, de jaarlijkse internationale lijstjes van beste universiteiten? Die lijsten leunen vooral op wie het meeste onderzoek doet en het meest wordt geciteerd door andere onderzoekers.

Dat staat op gespannen voet met erkennen en waarderen, onderkent branchevereniging Universiteiten van Nederland. Voorzitter Pieter Duisenberg liet deze zomer weten dat dit de hervormingen niet zou moeten tegenhouden. "We gaan deze ranglijsten minder vaak gebruiken en bijdragen aan de ontwikkeling van alternatieven."

Dijkgraaf: Nederlands voertaal in collegezalen

Help mij de instroom van buitenlandse studenten te beteugelen, zei minister Dijkgraaf (onderwijs) maandag bij de opening van het collegejaar.

Merijn van Nuland
redactie binnenland

Het demissionair kabinet kan niet langer wachten met het onder controle brengen van de internationalisering in het hoger onderwijs. Dat zei minister Robbert Dijkgraaf (onderwijs) maandag op de Universiteit Twente (UT) tijdens de aftrap van het nieuwe studiejaar.

In zijn speech riep Dijkgraaf de leden van de Tweede Kamer op om een wetsontwerp te steunen waarmee hij de komst van jaarlijks tienduizenden internationale studenten in goede banen wil leiden. Hun komst is hard nodig, zei Dijkgraaf, maar kent ook keerzijden zoals overvolle collegezalen, hoge werkdruk, een docententekort en gebrek aan studentenkamers.

"Je voelt in alles dat we nu niet in controle zijn", zei Dijkgraaf voorafgaand aan zijn toespraak tegen *Trouw*. "We hebben wel een gaspedaal om internationale studenten aan te trekken, maar het ontbreekt aan een rem en vooral een stuur om de negatieve effecten te dempen. Op verzoek van de Kamer heb ik haast gemaakt met dit nieuwe beleid. Ik hoop dan ook dat de Kamerleden het voorstel steunen."

De Tweede Kamer besluit volgende week welke politieke onderwer-

pen controversieel worden verklaard, oftewel stil zullen liggen tot een volgend kabinet is aangetreden. Ook het beleid rondom internationalisering zou in de ijskast kunnen belanden, omdat het al jaren een heet politiek hangijzer is.

In zijn wetsvoorstel wil Dijkgraaf onder meer het Engelstalige onderwijs binnen de bacheloropleidingen aan banden leggen. Twee derde van de colleges moeten volgens het voorstel in het Nederlands worden gegeven, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om dat te verkleinen.

Dijkgraaf hield zijn toespraak voor docenten en studenten van de Universiteit Twente. Die onderwijsinstelling ging in 2020 volledig over op het Engels als voertaal, en wakkerde daarmee de internationalisering verder aan. Moet Twente binnenkort weer terugschakelen op het Nederlands? Zover wil Dijkgraaf niet gaan. "Enschede ligt natuurlijk vlak bij de grens met Duitsland en leidt veelal op voor krapteberoepen in de techniek. Dat zijn wat mij betreft uitzonderingsgronden voor Engelstalig onderwijs. Zolang de universiteit maar toegankelijk blijft voor Nederlandse studenten en binding houdt met de omgeving. Dat vind ik bijzonder belangrijk."

Het is afwachten of Kamerleden genoeg nemen met die uitleg. Met name Pieter Omtzigt - die met zijn partij Nieuw Sociaal Contract hoge ogen gooit in de peilingen - is zeer kritisch op de internationalisering in het onderwijs. Dijkgraaf: "Ik wil niet beweren dat Omtzigt en ik consensus hebben gevonden op dit onderwerp, maar ik heb wel het idee dat hij deze maatregelen steunt."